

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

JOULUGOSPEL

Raamatun kertomuksesta musiikkiteatteriesitykseksi

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikki- ja draamainstituutti
Musiikkiteatteri
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Rosa Nyman

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

NYMAN, ROSA:

Joulugospel
Raamatun kertomuksesta musiikkiteat-
tiesitykseksi

Musiikkiteatterin suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetyö, 23 sivua, 1 liitesivu

Kevät 2012

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni käsittelee musiikkiteatterin tekemistä Raamatun kertomuksesta. Käyn läpi kirkkodraaman historiaa ja sen merkitystä sekä vertaan Raamattu-aiheisia musikaaleja Raamatun sanaan. Kuvailen myös prosessia oman esityksen rakentamisesta jouluevankeliumin pohjalta ammattikouluopiskelijoille. Peilinä käytän Anna-Mari Kaskisen näkemyksiä Raamattu-näytelmien kirjoittamisesta ja Hannu-Pekka Björkmanin ajatuksia kristitystä näyttelijästä teatterissa. Analysoin myös esityksestä saamaani palautetta ja sen pohjalta onnistumistani.

Asiasanat: Raamattu, kirkkodraama, musiikkiteatteri, kirkkonäytelmä, uskonnollisaiheinen draama, jouluevankeliumi.

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

NYMAN, ROSA:

Christmas Gospel
From a Bible story into a musical theatre
performance

Bachelor's Thesis in music theatre, 23 pages, 1 page of appendices

Spring 2012

ABSTRACT

My thesis is about musical theatre based on biblical stories. I will reflect on the history and meaning of biblical drama and compare bible based musicals to the Bible. I will also describe the process of making a performance for vocational school students based on the nativity story. I will reflect on this process using the views of Anna-Mari Kaskinen, an author of biblical drama, and Hannu-Pekka Björkmans views of Christian actors in theatre. I will analyse feedback from aforementioned performance and my success based on this feedback.

Key words: Bible, Church drama, musical theatre, church play, religious drama, the nativity story.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	RAAMATTU TAITEEN TAUSTALLA	3
2.1	Kirkkonäytelmän synty ja kehitys	3
2.2	Kirkkonäytelmä Suomessa	5
2.3	Musikaalit	6
2.4	Jesus Christ Superstar	7
2.5	Vivamon Raamattukylä	9
3	JOULUGOSPEL	11
3.1	Oma lähtökohtani	11
3.2	Suunnittelu	12
3.3	Palapelin kokoaminen	14
3.4	Toteutus	16
3.5	Palaute	18
4	POHDISKELUA	21

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Musiikkiteatteri on taiteenlaji, jossa yhdistyy laulu, tanssi ja teatteri. Raamattu on kristittyjen pyhä kirja, josta ainakin yksi kirja on käännetty yli 2500 kielelle. Nämä molemmat ovat suuri osa elämääni. Olen tanssinut ja laulanut pienestä pitäen, ja hengellisyys on ollut perheemme arkea aina. Laululla on tärkeä rooli Raamatussa. Psalmienkirjassa on muun muassa Daavidin kirjoittamia laulunsanoja ja runoja. Daavidin kerrotaan myös tanssineen rajusti liitonarkun edellä. Raamatun kirjoista Laulujen laulu on hyvin draamallinen, siinä on kaksi roolia ja kuoro-osuudet. Raamattu sisältää siis kaikki musiikkiteatterin ainekset. Kirkon suhde teatteriin ei kuitenkaan ole ollut yksinkertainen. Olen ollut monessa Raamattuaiheisessa musiikinäytelmässä mukana ja myös kirkkodraamoissa. Nämä ovat herättäneet halua tehdä myös itse, luoda jotain uutta. Osaisinkohan minäkin?

Mietin pitkään aihetta, josta voisin tehdä opinnäytetyön. Halusin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, jossa voisin tehdä esityksen Raamatun pohjalta, mutten tiennyt miten lähteä liikkeelle ja miten rajata aihe tarpeeksi kapeaksi. Näiden ajatusten pohjalta lähdin tekemään keväällä 2011 Joulugospel-nimistä esitystä, joka on opinnäytetyöni taiteellinen osio. Esityksen tilasi Lahden seurakuntayhtymän oppilaitostyö. Esitykset järjestettiin koulutuskeskus Salpauksen Vipusenkadun toimipisteessä, Diakonialaitoksen Betel-salissa ja Wanhassa Teatterissa 13.2.–16.2.2011. Esityksiä oli yhteensä viisi. Tämä mahdollisuus tuli kuin tilauksesta, ja lähdin työstämään esitystä myös opinnäytetyön kannalta.

Tämän taiteellis-toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli siis valmistella ja toteuttaa musiikkiteatteriesitys jouluevankeliumin pohjalta koulutuskeskus Salpauksen ammattikouluopiskelijoille. Kuvaan prosessia siitä, miten tein esityksen pyrkien pysymään uskollisena Raamatun sanalle ja miten yritin huomioida yleisön iän esitystä suunniteltaessa. Esityksistä kerättiin palautetta, jota analysoin ja pohdin onnistumistani sen pohjalta. Pohdin myös, mitä erikoispiirteitä Raamatun käyttäminen pohjatekstinä tuo. Käsittelen työssäni kirkkodraaman historiaa ja nykypäivää Suomessa ja maailmalla sekä Raamattuaiheisia musikaaleja ja pohdin kirkkodraaman olemusta ja sitä, mitä mahdollisuuksia kristityillä taiteilijalla on toimia teatterialalla. Kristityn näyttelijän suhteesta teatteriin kertoo näyttelijä Hannu-Pekka Björkman kirjoissaan, ja pohdin tätä suhteessa omiin kokemuksiini.

Aineistona käytän kirjailija Anna-Mari Kaskisen kokemuksia siitä, miten hän kirjoittaa musiikinäytelmiä Raamatun kertomuksista, ja peilaan hänen ammattitaitoaan pohtiessani oman esitykseni luomistyötä. Pyysin Kaskista kirjoittamaan minulle listan työtavoistaan ja käytän sen lisäksi aineistona myös haastattelua hänen kanssaan. Olen ollut useassa Kaskisen kirjoittamassa näytelmässä mukana esiintymässä ja tunnen hänen työtapaansa. Hänen esimerkkinsä on myös innostanut minua oman esityksen luomiseen, jonka lopputulos tulee ilmi opinnäytetyössäni.

2 RAAMATTU TAITEEN TAUSTALLA

Raamatulla on kiistaton vaikutus länsimaiseen kulttuuriin. Eri alojen taiteilijat ovat kautta aikojen käyttäneet inspiraation lähteenä Raamatun kertomuksia ja aiheita. Kuvataiteessa historiaan ovat jääneet niin Michelangelon maalaukset Vatikaanissa kuin Da Vincin näkemys viimeisestä ehtoollisesta. Musiikki on kautta aikojen kuulunut kirkon jumalanpalveluksiin ja messuihin. (Kinnunen-Riipinen 2000, 21.) Osmo Ikola (1992, 51) sanoo kirjassa *Biblia 350* Raamatun olevan suomen kirjakieleen eniten vaikuttanut kirja. Lauri Thurén Sana-lehden kirjoituksessa (2012) mainitsee Raamatun kirjoihin löytyviä viittauksia muun muassa Aleksis Kiven *Seitsemästä veljeksestä*, Stephen Kingin *Revolverimiehestä*, Quentin Tarantinon *Pulp Fictionista* ja Juice Leskisen *Rakkauden ammattilaisesta*.

Myös teatteri on ollut kirkon työmuoto jo keskiajalta lähtien. Teatterin myötä Raamatun kertomukset ovat levinneet myös musiikkiteatterin maailmaan, jossa niitä on laajalti ja hyvin erilaisin tavoin ja eri lähtökohdin käytetty alkaen animaatioelokuvista suuren luokan musikaaleihin. Tässä luvussa käsittelen kirkkodraaman historiaa ja nykypäivää ja Raamatun kertomusten pohjalta tehtyjä musikaaleja. Kirkkonäytelmällä ja -draamalla tarkoitan hengellistä näytelmää, kun taas liturgisella draamalla tarkoitan opetustarkoitukseen tehtyä jumalanpalvelusmuotoon liittyvää teatteria.

2.1 Kirkkonäytelmän synty ja kehitys

Kirkon suhde teatteriin oli varsinkin alussa hyvin vaikea. Kirkkoisä Tertullianus (n.155–225) hyökkäsi ”näytäntöjä” vastaan teoksessa *De Spectaculis* vuonna 195. Näytännöiksi Tertullianus luki teatterin, antiikin tragedian, sirkuksen ja amfiteatterin veriset taistelut. Hän tuomitsi teatterin sen syntyperän ja sille luonteenomaisen intohimon vuoksi. Teatteri vei ihmisen kauas Jumalasta ja lähelle pakanallisia jumalia. Toista mieltä oli Augustinus (354–430), joka oli teatterin puolestapuhuja. Hän oli opiskellut ja opettanut puhe- ja ilmaisutaitoa Italiassa. Näitä taitoja hän käytti hyväkseen saarnoissaan ja kirjoissaan kääntäytyään kristityksi. (Kinnunen-Riipinen 2000, 20–21.)

Lilja Kinnunen-Riipinen (2000, 21) nimeää kirkkodraaman tärkeäksi kehitysaskeleeksi gregoriaanisen kirkkolaulun, jonka rytmi, tunne, laulutapa ja fyysinen ilmaisuus kehittyivät jatkuvasti jumalanpalveluksen yhteydessä. Pääsiäisen kirkollisiin tapahtumiin alkoi liittyä draamallisia osia ja pian syntyikin liturginen pääsiäisnäytelmä. Näytelmässä oli useita kohtauksia ja rooleja, liikkeet olivat seremoniallisia ja vuorosanat olivat laulettuja latinankielisiä hymnisäkeitä. Joulun ja pääsiäiskertomuksen lisäksi muita aiheita oli esimerkiksi Lasaruksen henkiinherättäminen ja Jeesuksen elämä dialogina (Teatterihistorian Internet-sivusto).

Pääsiäisnäytelmät muuttuivat 1300-luvulla kansankielisiksi, ja maallikoita päästettiin mukaan esittämään maallisia osia. Myös Raamatun tapahtumat alusta loppuun olivat mysteerinäytelmien aiheina. Näytelmään saattoi osallistua koko kylä ja näytelmä kestää neljä päivää. Mysteerit siirtyivät sisätiloista ulos, ja niissä käytettiin laulun lisäksi soitinmusiikkia ja tanssia. Valistus teki kuitenkin lähes lopun näistä näytelmistä. Joissain syrjäisissä vuoristokylissä perinnettä jatkettiin, ja kuuluisin näistä on Oberammergau Saksassa, jossa on lähes 400 vuoden ajan esitetty kärsimysnäytelmiä. Ruten raivotessa Euroopassa Oberammergaun seurakuntaneuvosto ja vanhempainneuvosto tekivät 27.10.1663 päätöksen, jossa Jumalalle luvattiin pitää kymmenen vuoden välein hartaustilaisuus Kristuksen kärsimisen muistolle. Tämä lupaus on pitänyt, ja siitä nykypäivään asti on lähes joka kymmenes vuosi esitetty kärsimysnäytelmä, viimeksi vuonna 2010, jolloin esityksiä oli 102 valtavan suosion takia. (Oberammergaun pääsiäisnäytelmän Internet-sivusto.) Pääsiäisnäytelmien tavoin katolisessa kirkossa esitettiin joulukertomusta ja myös se siirtyi 1200-luvulla kaduille kansannäytelmiksi. (Kinnunen-Riipinen 2000, 21–23.)

Keskiajan lopulla uskonnolliset kansannäytelmät alkoivat maallistua, ja näytelmä irtautui kirkosta. Yksityishenkilöt palkkasivat ihmisiä kirjoittamaan ja säveltämään näytelmiä. Uskonpuhdistus nousi Lutherin myötä kirkkonäytelmien aiheeksi, ja niissä taisteltiin katolisen kirkon aneita, paavia ja papistoa vastaan. (Kinnunen-Riipinen 2000, 29.)

2.2 Kirkkonäytelmä Suomessa

Suomessa kirkkonäytelmä on kehittynyt *Piae Cantiones* -laulukokoelman ja *Tiernapoika*-näytelmän pohjalta. *Piae Cantiones* -lauluihin tehtiin erilaisia tanssiesityksiä, joita nuoret esittivät rumpujen, puhaltimien ja laulun säestyksellä. *Tiernapoika*-näytelmä on tullut Suomeen Saksasta Tanskan ja Ruotsin kautta. *Tiernapojat* pohjautuu Jesajan ennustukseen kuninkaiden kumarruksesta, ja se on todennäköisesti esitetty ensimmäisen kerran jo 1600-luvun alussa, vaikka kirjallisten lähteiden mukaan Tiernapojat on mainittu vasta vuonna 1873. (Kinnunen-Riipinen 2000, 31.)

Suomessa tekivät 1900-luvulla uskonnollisaiheista draamakirjallisuutta Aleksis Kivi (*Lea*), Minna Canth (*Anna-Liisa*), Juhani Aho (*Kevät ja takatalvi*) ja Lauri Kokkonen (*Viimeiset kiusaukset*). Kirkkodraama tuli Suomeen Ruotsista 1960-luvulla, ja ensimmäisen suomalaisen kirkkonäytelmän ohjasi Marjatta Haapanen jouluna 1962 Espoon suomalaiseen seurakuntaan. Esitys, *Joulumysterio*, pohjautui Matteuksen ja Luukkaan evankeliumeihin. Suomalainen liturginen draama sai alkunsa vuonna 1968 Anna-Maija Raittilan kynästä, kun hän kirjoitti musiikkinäytelmän *Viisi leipää ja kaksi kalaa*. Esitys tehtiin Espoon Tapiolan kirkkoon, musiikin sävelsi Harri Wessman ja esiintyjinä oli 120 nuorta sekä Tapiolan yhteiskoulun kuoro ja orkesterin jäseniä. Näytelmän lopuksi kerättiin kolehti ja rukoiltiin *Isä meidän* -rukous. Siitä lähtien on tehty valtava määrä erilaisia kirkkonäytelmiä ja monet tunnetut suomalaiset kirjailijat ovat niitä kirjoittaneet. (Kinnunen-Riipinen 2000, 31–32, 38.)

Suomessa tehdään edelleen paljon kirkkonäytelmiä. Ympäri Suomen pääsiäisenä ja jouluna luodaan ja esitetään erilaisia näytelmiä ja kuvaelmia, ja näillä on pitkät perinteet ja valtava suosio. Lahdessa on Paavo Liskin ohjaamana ja käsikirjoittamana esitetty *Kärsimystie*-näytelmä neljästi, viimeksi vuonna 2004, jolloin yleisöä oli paikalla noin 20 000 (Ylen Internet-sivusto). Keväällä 2012 sama näytelmä esitettiin Petri Liskin ohjaamana (Etelä-Suomen sanomien Internet-sivusto). Vivamon Raamattukylässä on vuodesta 2005 esitetty musiikkinäytelmiä Raamatun kertomuksista. Vuoden 2011 pääsiäisenä Raamattukylässä kävi yleisöä viikon aikana 1963 henkeä (Vivamon Raamattukylän asiakastilasto 2011).

Suomessa tehtävät hengelliset näytelmät ovat pääosin kirkkodraamaa, jonka aiheet ovat hyvin erilaisia ja esityspaikat harvoin ovat kirkkoja. Liturgistakin draamaa on osana jumalanpalveluksia ja myös niiden ulkopuolella opetuksellisissa tehtävissä. Monet hengelliset näytelmät voitaisiin luokitella myös musiikinäytelmiksi laulun runsauden vuoksi. Näitä ovat esimerkiksi useimmat Raamattukylän näytelmät. Myös hengellisiä musikaaleja on tehty useita, näistä ehkä legendaarisin on *Liekit*-musikaali, jonka kirjoitti Anna-Mari Kaskinen ja johon musiikin sävelsi Pekka Simojoki. Musikaalin ohjasi Pirjo-Riitta Järvinen ja se sai ensi-iltansa vuonna 1984. Musikaali kertoo nuoresta lähetystyöntekijästä, joka lähtee Fuegonia-nimiseen maahan. Musikaali sai jatko-osan vuonna 2011, nimeltä *Onnen vuori*, jossa Fuegoniaan tulee uusi lähetystyöntekijä. Nämä musikaalit kertovat lähetystyön arjesta ja myös kutsumuksesta, joka on suosittu aihe kirkkonäytelmissä.

2.3 Musikaalit

Musiikkiteatteri on hyvin suosittu viihteenmuoto, ja sen avulla voidaan käsitellä monenlaisia teemoja. Musiikkiteatteri on taiteenlaji, jossa yhdistyvät musiikki ja teatteri sekä usein tanssi. Musikaali on musiikkiteatterin kenties tunnetuin muoto, ja siinä musiikilliset, tanssilliset ja teatterilliset elementit vievät tarinaa eteenpäin. Monet Raamatun kertomukset ovat inspiroineet musikaalintekijöitä, muun muassa tarinat Aatamista, Eevasta ja paratiisista, Joosef ja hänen kaksitoista veljeään sekä Jeesuksen viimeiset päivät. Hieman kärjistäen väittäisin, että suurin ero kirkkonäytelmän ja musikaalin välillä on jako opetukseen ja viihteeseen. Kirkkonäytelmässä tarinassa on jokin hengellinen ongelma, johon etsitään ratkaisua, tai siinä käsitellään kristityn ihmisen elämän eri vaiheita tai esimerkiksi lähetystyötä. Liturginen draama taas on osa jumalanpalvelusta, ja yhä kirkkodraamaa käytetään opettamaan Raamattua tai pohdittaessa elämän syviä merkityksiä. Monessa musikaalissa taas tarinasta tehdään viihdettä, jolloin ei ole tärkeää kertoa tarinaa juuri sellaisena kuin se Raamatusta on, vaan sitä käsitellään kuin mitä tahansa pohjatekstiä – jolloin tarina saattaa muuttua ja saada juonenkäänteitä, joita Raamatusta ei löydy. Musikaalin muoto saattaa myös aiheuttaa ja jopa vaatia tätä. Tämä ei tietenkään ole näin musta-valkoista. Sana-lehden haastattelussa Suna Vuori kertoo teatterin ja taiteen olevan usein väline puhuttaessa hyvästä ja pahasta, väärästä ja oikeasta (Villa 2010). Vaikka musikaali tehdään viihdyttämään, voi se

tietenkin myös käsitellä vakavia aiheita ja olla koskettava ja ajatuksia herättävä. On myös musikaaleja, joissa on tiukasti pysytty Raamatun sanassa siihen mitään lisäämättä tai pois jättämättä, kuten Vivamon Raamattukylän musikaalit *Veljemme Joosef* ja *Tien kulkijat*.

Stephen Schwartz ja Andrew Lloyd Webber ovat niiden monien säveltäjien joukossa, jotka ovat säveltäneet musikaaleja Raamatun kertomuksista. Schwartzin *Children of Eden* kertoo tarinan maailman luomisesta tulvaan saakka. Schwartz sävelsi ja sanoitti myös musikaalin *Godspell*, jossa joukko nuoria kokoontuu esittämään Jeesuksen viimeisien päivien tapahtumia ja monia vertauksia omilla sanoillaan. Andrew Lloyd Webberin säveltämät ja Tim Ricen sanoittamat *Jesus Christ Superstar* ja *Joseph And The Amazing Technicolor Dreamcoat* pohjautuvat myös vahvasti Raamattuun. *Jesus Christ Superstar* kertoo pääsiäisen tapahtumat Juudaksen näkökulmasta, kun taas *Joseph And The Amazing Technicolor Dreamcoat* kertoo tarinan Joosefista ja hänen veljistään. (Bunnet, Kennedy & Muir 2001, 154–155, 194–197.) Nämä musikaalit herättävät kysymyksiä ja hämmennystä mielessäni. Onko oikein tehdä viihdettä Raamatun kertomuksista? Saako Raamatun sanaa muokata taiteen nimissä? Ongelma ei ole niinkään hahmojen lisääminen, huumorin luominen kertomukseen tai tarinan nykypäivään tuominen, vaan se, että kaiken alle jää kertomuksen todellinen sanoma.

2.4 Jesus Christ Superstar

Jesus Christ Superstar on hienosti sävelletty rock-ooppera, ja Juudaksen näkökulma on mielenkiintoinen, mutta se menee kauas Raamatun kertomuksesta. Siihen on lisätty asioita, joita Raamatussa ei ole, ja silloin mennään mielestäni harhaan. Musikaalissa Juudas ja Jeesus keskustelevat viimeisellä ehtoollisella, ja Juudas uhkaa pilaavansa Jeesuksen tavoitteet olemalla kavaltamatta Jeesusta tämän usuttaessa Juudasta tähän tehtävään. On otettu liikaa vapauksia. Tällöin ei ole enää kysymys teatterin tekemisestä Raamatun kertomuksesta, vaan Raamattuun pohjautuvasta teoksesta, johon ovat vaikuttaneet inhimilliset ajatukset ja tulkinnat, jotka ovat menneet niin pitkälle, että alkuperäisen kertomuksen todellinen merkitys katoaa. Herää kysymys, mikä on musikaalin sanoma, miksi se on tehty?

Toki jokaisen taiteilijan arvomaailma kuvastuu hänen työssään, ja on upeaa, kun taiteella pystyy vaikuttamaan, kommentoimaan ja kritisoimaan. Kaskinen kertoo kirjoittavansa Raamattu-näytelmiä pyrkien pitämään tarinan juuri sellaisena kuin se Raamatussa on. Uskon, että näissä tarinoissa on paljon viisautta, joita emme ihmisinä pysty käsittämään. En kuitenkaan tiedä, kannattaako näitä musikaaleja ottaa liian vakavasti; tuskin kukaan menee katsomaan *Jesus Christ Superstaria* saadakseen kristillistä opetusta Raamatusta. Tässä kuitenkin tulee esiin se asia, joka mietityttää minua: kun Raamattuun perehtymätön ihminen menee katsomaan tätä musikaalia, ei hän tiedä, mitkä asiat ovat Raamatusta ja mitkä säveltäjän, sanoittajan ja ohjaajan lisäämiä. Seuraavassa vertailen *Jesus Christ Superstar* -musikaalin *Gethsemane*-kappaleen sanoja Raamatun tekstiin.

Raamatun sanaa voi tulkita hyvin monella tavalla, joten vertaillessani näitä tekstejä pyrin välttämään tulkintoja ja tarkastelemaan näitä niin kuin ne on kirjoitettu. Kuten voimme nähdä, Tim Rice korostaa sanoituksessaan Jeesuksen inhimillisyyttä (liite 1). Musikaalissa ei tuoda esille Jeesusta Jumalana, vaan karismaattisena ihmisenä, tähtenä, idolina, sillä hän kysyy, voisiko Jumala pyytää yhtä paljon keneltä tahansa muulta mieheltä. Kappaleessa Jeesuksen hahmo sanoo monesti haluavansa tietää, mitä tapahtuu, jos hän suostuu kuolemaan. Raamatussa Jeesus tuo hyvin selvästi esille, miksi hän kuolee ja mitä tapahtuu kuoleman jälkeen, esimerkiksi Matteuksen luvussa 20 jakeissa 18–19:

Me menemme nyt Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika annetaan yli-pappien ja lainopettajien käsiin. He tuomitsevat hänet kuolemaan ja luovuttavat hänet pakanoille pilkattavaksi, ruoskittavaksi ja ristiinnaulittavaksi. Mutta kolmantena päivänä hän nousee kuolleista. (Raamattu, 1992 käännös.)

Musikaaliin on tuotu esiin tehtävän suuruus ja vaikeus, mutta valitettavasti se tuodaan mielestäni esille niin, että Jeesus olisi luovuttamassa. Raamatun tekstissä Jeesus tuo esille vaihtoehdon, *jos se on mahdollista, niin menköön tämä malja minun ohitseni*, mutta antautuu Jumalan tahtoon, *niin kuin Sinä tahdot*. Kappaleessa tuodaan todella hienosti Jeesuksen inhimillinen tuska ja kärsimys. On kuitenkin selvää, että *Gethsemane*-kappaleen sanat vain jotenkuten mukailevat Raamatun tekstiä, mutta sisällöltään ne menevät hieman toiseen suuntaan. Jos ei keskity eroihin sisällössä, on laulu upea tulkinta Jeesuksen tunnelmista ennen tuomiota. Itse en kuitenkaan koskaan uskaltaisi laittaa sanoja Jeesuksen suuhun. Mu-

sikaalin kappaleessa *The Temple* Jeesus ajaa sairaat ihmiset luotaan sanomalla *heal yourselves* eli parantakaa itsenne. En muista, että Raamatussa olisi kohtaa, jossa Jeesus ajaa apua tarvitsevat luotaan. Mielestäni *Jesus Christ Superstar* -musikaalia ei voi pitää raamatullisena musikaalina, vaan tarinana, jonka pääpiirteet seuraavat Raamatun kertomusta.

2.5 Vivamon Raamattukylä

Vivamon Raamattukylä on vuonna 2005 toimintansa aloittanut teatteri, joka on perustettu kertomaan ihmisille Raamatun kertomuksia musiikkiteatterin keinoin. Vuoteen 2012 mennessä Raamattukylässä on esitetty kahdeksan eri musiikkinäytelmää ja musikaalia, ja katsojia on ollut yli 60 000. Raamattukylä toimii pääosin vapaaehtoisten voimin, ja vuosittain noin sata eri-ikäistä raamattukyläläistä näyttelee, tanssii, laulaa, ompelee ja hoitaa tekniikkaa näytelmissä antaen oman panoksensa ja aikansa saadakseen antaa omat lahjansa Jumalan käyttöön ja nauttia yhteydestä toisten kristittyjen kanssa. Raamattukylä on hyvin ainutlaatuinen teatteri Suomessa ja maailmalla – harvoin pyritään näin järjestäytyneesti ja autenttisuuteen pyrkien tekemään näytelmiä Raamatun kertomuksista. Raamattukylässä kävi muutama vuosi sitten Kiinasta ihmisiä tutustumassa toimintaan. Heillä oli toiveena saada samantyyppinen toimintamuoto Kiinaan, jossa kristinuskon asema on hyvin vaikea.

Itse olen tutustunut Raamattukylään ihan sen alusta asti äitini kautta. Rakastuin Raamattukylään kuitenkin vasta kesällä 2007, kun menin sattuman kautta kahdeksi viikoksi mukaan. Yhteisö imaisi minut mukaansa, ja tapasin myös tulevan aviomieheni. Siitä lähtien olen ollut hyvin aktiivinen ja saanut kasvaa uskossa ja löytänyt itsestäni uusia taitoja. Olen myös saanut lisää vastuuta kasvun myötä: alussa olin oppaana ja sain olla kansan mukana näytelmässä. Hiljalleen olen saanut suurempia rooleja, erityisesti laulurooleja, ja myös päässyt tanssijaksi esityksiin sekä olen ollut muutaman kesän vastuussa musiikista ja laulujen harjoittamisesta.

Raamattukylässä kaikki näytelmät ovat uskollisia Raamatun sanalle. Raamatussa on valmiina kaikki draaman aiheet, ja jokaisen oma näkemys tuo siihen vivahteita. Kertomuksista voi oivaltaa jotain uutta, tai Raamattu voi ensimmäistä kertaa avau-

tua. Joillekin katsojille kertomus voi olla täysin tuntematon, ja Raamattukylän näytelmä on tuolloin ensimmäinen kosketus Raamattuun. Katsoja voi yllättyä suurista tunteista ja väkevista action-kohtauksista ja siitä, kuinka Raamatusta löytyy elämän monimuotoisuus iloineen ja suruineen.

Minulle Raamatun henkilöiden näyttelemisen on tuonut syvyyttä Raamattuun: olen saanut tutustua johonkin ihmiseen, hänen tunteisiinsa ja kokemuksiinsa hyvin omakohtaisesti. Jokaisesta roolista voi oppia, ja kun roolina on Raamatun henkilö, voi ehkä oppia juuri sen, mitä Jumala haluaa meille sillä kertoa. Raamatun henkilön pohjalta on vaikeaa rakentaa rooli, sillä tietoa henkilöistä on usein hyvin vähän ja monilla on valmiina tietynlaisia käsityksiä henkilöstä, vaikka roolin haluaisikin tehdä omannäköiseksi.

Betania-näytelmän Marian rooliin valmistauduin lukemalla Raamatusta ne kohdat, joissa hänet on mainittu, sekä etsimällä muita tekstejä ja analyysyjä hahmoista. Halusin tehdä Mariasta topakan Martan vastakohtan, joten hänestä tuli rauhallinen, helposti innostuva ja sellainen ihminen, joka näkee kaikessa kauneutta ja Jumalan luomistyön. Maria pursuu intoa ja haluaa jakaa muille näkemänsä kauneuden. Joskus innostus saakin hänet olemaan huomioimatta läheistensä tarpeita. Maria elää tunteidensa vallassa. Opin Marialta hyvin paljon – pysähtymisen kiireen keskellä, luonnon kauneuden näkemisen ja ihmettelemisen. Marian rooli oli osa työharjoitteluani, jonka suoritin Raamattukylässä kesällä 2010.

3 JOULUGOSPEL

Minua on pitkään kiehtonut ajatus tehdä Raamattu-aiheinen musiikkiteatteriesitys. Kuten edellä kerroin, olen ollut mukana Vivamon Raamattukylän musiikkinäytelmissä ja saanut seurata läheltä, miten Raamatun kertomukset heräävät henkiin musiikin, draaman ja tanssin keinoin. Haaveenani on ollut itse suunnittelemani omannäköiseni esitys. Aina on kuitenkin tullut jotain esteitä, enkä ole oikein tieninyt, mistä aloittaa, onhan Raamattu täynnä mielenkiintoisia tarinoita ja aiheita. Keväällä 2011 minulle tarjoutui mielenkiintoinen tilaisuus: suunnitella ja toteuttaa koulutuskeskus Salpauksen opiskelijoille Joulugospel-niminen esitys, jossa käytäisin saamaani musiikkiteatterikoulutusta. Lähdin mukaan paljoakaan miettimättä. Ajattelin ottavani vastaan haasteen, ja haaste se on ollutkin. En ole ikinä ajatellut työmäärää, jota esityksen luominen vaatii. Luulen ymmärtäväni nyt myös paremmin suurien produktioiden ohjaajia, jotka paimentavat useita kymmeniä ihmisiä, kun minä kalenteri, puhelin, sähköposti ja pää sauhuten yritin löytää harjoitusaikaa, johon kaikki kymmenen esiintyjää olisivat päässeet. Olin hyvin ylpeä, kun yksi yhteinen harjoitus löytyi.

3.1 Oma lähtökohtani

Olen harrastanut musiikkia ja tanssia pienestä asti: aloitin viulutunnit 3-vuotiaana ja voimistelun muutaman vuoden myöhemmin. Teatteri tuli mukaan, kun tanssiopistossa tehtiin tanssiteatteriesityksiä, ja lauluryhmän kanssa esitimme oopperoita ja musikaaleja. Ihastuin välittömästi. Opiskelin teatteria vuoden Helsingin evankelisen opiston draamalinjalla, jonka jälkeen pääsin opiskelemaan Lahden ammattikorkeakouluun musiikkiteatteria. Tämä oli jotenkin luonteva jatkumo rakkaille harrastuksille, nyt saisin vain tehdä kaikkea sekaisin. Opiskelu ei kuitenkaan ollut niin yksinkertaista kuin ehkä kuvittelin ennen koulun alkamista, ja kävin läpi kriisin – en nähnyt syytä, miksi opiskelin ja olin tässä koulussa. Uskon vahvasti johdatukseen, mutta en löytänyt syytä jatkaa koulussa. Sitten luin syksyllä 2010 Hannu-Pekka Björkmanin kirjan *Valkoista valoa*, jossa hän kertoo avoimesti pohtineensa samanlaisia ajatuksia työstään näyttelijänä.

Hengellisen etsintäni alkutaipaleella syntyi mielessäni vahva epäily näyttelijäntyötä kohtaan. En ollut varma, ketä tai mitä palvelin. Palvelinko lähinnä itseäni ja omaa kunnianhimoani? Oliko työni vaikuttimena vain puhdas narsismi? (2007, 66.)

Olen pohtinut paljon samoja asioita kuin Björkman. Minusta tuntui pahalta ajatus itsensä korottamisesta. Miten olla kristittynä taiteilijana tällä alalla? Miten pysyä uskollisena omille arvoilleen, kun kaikesta sanotaan, että ”se on vaan rooli”? Pohdin asiaa paljon, ja päätin kuitenkin jatkaa koulussa. Hiljalleen vastaus alkoi muodostua: opiskelen musiikkiteatteria siksi, että voin niin palvella Jumalaa ja antaa lahjani hänen käyttöönsä. Koulussa pystyin kehittämään taitojani, ja hämmästyin, kun totesin niistä olevan hyötyä muillekin. Vivamon Raamattukylässä olen harjoittanut ja opettanut lauluja, ja se on avannut silmäni sille, etten kykenisi siihen, jos en olisi käynyt koulua. Björkman kertoo Sana-lehden haastattelussa oivalta-neensa jumalallisen todellisuuden loistavan ihmisyyden läpi, vaikka rikkonaisenkin, ja inspiraation olevan lähtöisin tuosta todellisuudesta (Villa 2011). Ymmärrän nyt, ettei täydellisyyteen tarvitse pyrkiä, vaan voin olla juuri tällaisena keskeneräisenä ihmisenä arvokas ja Jumalan käytössä. Tässä prosessissa olen oppinut paljon itsestäni ja omien taitojen arvostamisesta.

3.2 Suunnittelu

Lähdin liikkeelle suunnittelemalla Joulugospelia. Suunnitteluvaihe alkoi suhteellisen helposti. Minulle oli heti selvää, että halusin tehdä esityksen, joka kertoo jouluevankeliumin niin kuin se Raamatussa on. Pohdin kuitenkin pitkään tarinan muokkaamista haluamaani muotoon. On helppo ottaa liikaa vapauksia ja näin muokata Raamatun Sanaa, niin kuin monissa musikaaleissa on tehty. Raamatun kertomus tuo esityksen suunnitteluun erikoispiirteitä siksi, että se on kristinuskon Pyhä Kirja. Itse kunnioitan Raamattua hyvin paljon, ja uskon, että se on Jumalan sana. Raamattu on myös maailman levinnein kirja. Vuoden 2010 loppuun mennessä ainakin yksi kokonainen raamatunkirja oli käännetty 2527 kielelle (Suomen Piipliaseuran Internet-sivusto).

Koska Raamatulla on valtava vaikutus yhteiskuntaan ja ihmisiin, täytyy olla varovainen, ettei esitys loukkaa ketään. Pohtiessani esityksen rakentamista totesin, että löydän kaiken tarvitsemäni Raamatusta: käsikirjoituksen, ohjauksen ja musiikin

täytyy vain seurata Raamatun kertomusta. Tuntui, että löysin hyvän tavan tehdä jouluevankeliumista oman näköiseni kuitenkin muokkaamatta tarinaa liikaa. Haasteena olivat myös toiveet musiikkityyleistä: perinteisiä suomalaisia joululauluja sekä perinteistä ja uutta englanninkielistä gospelia. Halusin kappaleiden kuljettavan tarinaa eteenpäin, joten laulujen oli lisäksi istuttava sanoiltaan esitykseen. Ryhdyin kuuntelemaan perinteistä amerikkalaista gospel-musiikkia, erityisesti Mahalia Jacksonia, jonka musiikki oli hyvin inspiroivaa ja vei syvälle perinteiseen gospel-musiikkiin. Tuntui mielenkiintoista kuunnella ja tutkia joulumusiikkia, koska oli kesäaika. Vielä mielenkiintoisempaa oli mennä kirjastoon metsästämään joululauluja sisältäviä nuottikirjoja ja saada kirjastonhoitajalta ihmettelevä katse, kun niitä kyselin – ne olivat vielä varastossa. Laulut löysivät lopulta hyvin oman paikkansa esityksessä, ja niistä tuli mukava sekoitus eri tyylejä. Tosin mukaan ei tullut perinteisiä suomalaisia joululauluja.

Toinen haaste oli suunnitella esitys hyvin hankalalle ikäryhmälle, ammattikouluikäisille nuorille, jotka kuvitelmissani raahataan väkipakolla katsomaan esitystä. Hannu Nyman sanoo evankeliumin olleen aina epätrendikäs tuote (Nyman 2005, 105). Pyrin tekemään esityksestä opiskelijoille mielenkiintoisen ja helpon. Olen sitä mieltä, että jos esiintyjät uskovat asiaansa ja tekevät työnsä täysillä, heidät otetaan hyvin vastaan. Teimmekin esityksestä hyvin energisen ja sellaisen, jossa tapahtuu paljon – ettei yleisö vain pääse kyllästymään. Oppilaat yllättivät minut kuitenkin keskittymisellään ja rakentavalla palautteellaan. Vain muutamassa esityksessä yleisöstä kuului huutelua ja muutama oppilas lähti kesken pois. Olin todella iloinen ja kiitollinen hyvästä vastaanotosta.

Tein esityksen yhteistyössä Koulutuskeskus Salpauksen oppilaitospastoreiden kanssa. Joulugospel on ollut Salpauksessa perinteenä pitkään, yleensä se on ollut konserttikiertue Salpauksen koulutusaloilla bändin ja solistien kanssa. Nyt he halusivat jotain uutta ja tuoretta. He myös toivoivat ammattikorkeakouluopiskelijoiden tekemän esityksen, koska nämä ovat lähempänä ammattikouluopiskelijoiden elämää kuin kauan työelämässä olleet muusikot. Kaiken kaikkiaan suunnitteluprosessi sujui yllättävän helposti ilman mitään suurempia vaikeuksia.

3.3 Palapelin kokoaminen

Lähtökohtana oli siis luoda musiikkiteatteriesitys jouluevankeliumista. Tehtävä tuntui alussa innostavalta, mutta myös huolestuttavan suurelta. Sovimme, että pastorit hoitavan lavastus- ja tekniikka-asiat sekä yhteydenpidon oppilaitoksiin. Minun vastuulleni jäi esityksen suunnittelu, roolitus, ohjaus, puvustus, koreografiat ja esiintyjistä huolehtiminen. Halusin esityksellä kertoa kaikille katsojille joulun ydinsanoman: Jeesus on syntynyt. En kuitenkaan halunnut tehdä sitä liian ahdistavasti, niin sanotusti Raamatulla päähän -tyyliin. Hannu-Pekka Björkman puhuu kirjassaan *Kadonneet askeleet* erilaisista valoista, joita hän tunnistaa, ja yksi näistä on taiteessa elävä heijastus Jumalan valosta.

Tiedän, että taiteessa elävä valo on vain heijastusta Jumalan valosta, ja välillä se on ainoa toivoni (2011, 167).

Minäkin toivoin, että voisin tuon heijastuksen löytää esitykseen. Että siinä olisi pieni hippunen pyhää. Kuunneltuani valtavan määrän joululauluja, nämä kappaleet tulivat lopulta esitykseen.

Mary's Boy Child oli esityksen ensimmäinen kappale. Siinä kerrotaan joulun tapahtumista kertomuksena, ja se oli mielestäni hyvä aloitus esitykselle, jossa jouduaan ikään kuin tarinan sisään. Halusin esityksessä välttää liian perinteisiä tulkintoja lauluista, joten tähän otettiin hieman tavallista nopeampi tempo ja lisättiin hieman rock-tyylistä meininkiä.

Christmas Lullaby. Halusin valita tämän kappaleen sen takia, että se on upea. Esityksessä kappaleen esittää nainen, joka samaistuu Marian rooliin suuren tehtävän edessä. Tämä oli yksi kappaleista, joita en muokannut alkuperäisestä lainkaan, sillä uskon, että säveltäjä Jason Robert Brown on miettinyt sen jo täydelliseksi.

Do You Hear What I Hear? Tässä kappaleessa mennään ensimmäisen joulun tapahtumiin sisälle. Kappaleen esittävät paimen ja lammas, jotka ovat kuulleet enkeleiden ilmoituksen Jeesuksen syntymästä. Lampaan tuominen esitykseen oli mielestäni loistava idea, vaikka muut eivät olleet tästä kovin vakuuttuneita. Lammas sai kuitenkin valtavan suosion, ja se oli monen mielestä parasta koko esityksessä. Kuulin tästä kappaleesta Chaka Chanin laulaman version ja ihastuin siihen.

Säestyksestä tuli hyvin staccatomainen ja keveä. Mielestäni sovituksesta tuli erittäin onnistunut ja kappaleesta iloinen.

Kuului laulu enkelten. Tämä on toinen suomeksi esitetyistä lauluista, ja sen laulavat enkelit, joita on kaksi. Monessa kappaleessa halusin aloittaa pienesti ja rubatona, ja tähän otimme alkuun ylidramaattisen klassisen tulkinnan urkujen säestyksellä. Toisessa säkeistössä tempo muuttui täysin erilaiseksi, ja haimme siihen hyvin menevää gospel-tyylistä tulkintaa.

Hark! The Herald Angels Sing. Tämä kappale esitettiin hyvin yksinkertaisena ja perinteisenä moniäänisesti. Säestyksenä oli vain piano ja basso.

Joy to the World. Tämän kappaleen aikana Jeesus tuotiin lavalle ja häntä kunnioitettiin tanssimalla seimen ympäri. Halusin tähän iloa, mutta myös hartautta, joten kappale esitettiin kaksi kertaa – ensimmäisellä kerralla kaikki lauloivat yhdessä rauhallisesti, ja toisella kerralla gospel-enkelit lauloivat menevämmiin muiden tanssiessa.

Mary, Did You Know? Tämäkin kappale oli mielestäni hyvin kaunis, enkä muokannut sitä muuten kuin tekemällä stemmat. Lavalla muodostimme perinteisen seimiasetelman, jossa on seimi, Maria, Joosef, paimen, lammas ja enkelit. Lammas laulaa tämän kappaleen, ja muut ovat paikallaan asetelmassa. Kaiken menon keskellä tämä oli kappale, jossa sai rauhoittua ja pohtia.

Mary Had a Baby. Tähän kappaleeseen törmäsin selaillessani laulukirjoja. Kyseessä on alun perin balladi, mutta esityksessä kappale oli tempoiltaan hyvin nopea ja gospel-henkinen. Esityksessä mukana ollut opiskelutoverini Salla-Maria Orvas-to teki kappaleeseen upean acappella-intron. Säkeistöt olivat vuorolaulua, eli joku lauloi ja muut vastasivat. Tässä oli ihanaa menoa ja meininkiä.

Go Tell It on the Mountain. Tässä esityksen viimeisessä kappaleessa sanottiin koko show'n ydinajatus: go tell it on the mountain, that Jesus Christ is born.

Päätettyäni kappaleet aloin koota esiintyjäkaartia. Esityksessä on kuusi roolia, ja monet opiskelukavereistani olivat hyvin innokkaita tulemaan mukaan. Bändin kokoaminen oli paljon vaikeampaa, ja kaikkien soittajien löytäminen jäi viime tippaan. Bändi oli nelihenkinen. Seuraava vaihe olikin esityksen selittäminen ja

esittely laulajille. Se oli yllättävän vaikeaa, tuntui, kuin olisi vienyt oman lapsensa Idols-raadin eteen arvosteltavaksi. Onneksi opiskelutoverini olivat armeliaita ja innostuivat kovasti esityksestä. Myös roolit löytyivät helposti. Puvustus rakentui siten, että nykyajan pariskunta oli kotiasuissa villapaidat päällä ja muut olivat ikään kuin omassa ajassaan. Paimen oli raamatullisessa kaavussa ja lammas pyöreä karvainen möykky. Enkelit halusin pukea valkoisiksi. Kaiken kaikkiaan puvustus oli minulle toissijainen asia, ja siihen olisin voinut panostaa enemmän. Ohjaaminen oli alussa minulle hieman haasteellista. Kerrankin minä olin se, joka päättää, ja se tuntui aluksi oudolta. Minulla oli kuitenkin tarkka mielikuva siitä, miten halusin esityksen sujuvan, ja näyttelijät toivat esiin hyviä, pieniä yksityiskohtia, joita en ollut miettinyt ja joihin piti keksiä ratkaisua. Mielestäni yhteistyö esiintyjien kanssa sujui hyvin, vaikka he kenties olisivat kaivanneet hieman tiukempaa otetta ja nopeampia päätöksiä.

3.4 Toteutus

Tarkoitukseni oli rakentaa esitys niin, että nykyajan pariskunta joutuu mukaan ensimmäisen joulun tapahtumiin ja Joosefin ja Marian rooleihin. Kaskinen sanoo lisäävänsä hahmoja näytelmiin, jotta kertomuksesta saadaan draamallisempi, mutta nämä henkilöt vain täydentävät tarinaa, eivätkä vie kertomusta sivuraiteille. Joulugospelissa pariskunta on ikään kuin kertomuksen ulkopuolella, katsomassa tapahtumia, mutta sitten he päätyvät mukaan tarinaan. He peilaavat esityksessä nykyaikaa, sitä, miten nykyajan ihminen voi kokea joulun. Halusin myös käsitellä tarinaa vanhemmuuden kannalta – epäilyksiä omasta kyvystään olla äiti, vastuusta. Kaskinen kirjoittaa välttävänsä historiallisen näytelmän tekemistä ja kirjoittavansa tarinoita, joka kertovat samoista asioista, joita meistä itse kukin joutuu elämässään kohtaamaan.

Muut hahmot joulugospelissa ovat suoraan Raamatusta: paimen, lammas ja enkelit. Paimen ja lammas viittasivat esityksessä myös toiseen Raamatun kohtaan: Jeesuksen vertaukseen eksyneestä lampaasta. En halunnut esityksestä soolokonserttia, ja pyrin jakamaan kaikille tasapuolisesti sooloja. Tämä tuntui olevan hyvä tapa syventää kertomusta – eri henkilöt lauloivat omasta näkökulmastaan ja kertoivat osansa tarinasta. Näin kappaleet löysivät paikkansa jouluevankeliumissa.

<p><i>Jeesuksen syntymä Luuk. 1:1–20</i></p> <p><i>1 Siihen aikaan antoi keisari Augustus käskyn, että koko valtakunnassa oli toimitettava verollepano.</i></p> <p><i>2 Tämä verollepano oli ensimmäinen ja tapahtui Quiriniuksen ollessa Syyrian käskynhaltijana.</i></p> <p><i>3 Kaikki menivät kirjoittautumaan veroluetteloon, kukin omaan kaupunkiinsa.</i></p> <p><i>4 Niin myös Joosef lähti Galileasta, Nasaretin kaupungista ja meni verollepanoa varten Juudeaan, Daavidin kaupunkiin Betlehemiin, sillä hän kuului Daavidin sukuun.</i></p> <p><i>5 Hän lähti sinne yhdessä kihlattunsa Marian kanssa, joka odotti lasta.</i></p> <p><i>6 Heidän siellä ollessaan tuli Marian synnyttämisen aika, 7 ja hän synnytti pojan, esikoisensa. Hän kapaloi lapsen ja pani hänet seimeen, koska heille ei ollut tilaa majapaikassa.</i></p> <p><i>8 Sillä seudulla oli paimenia yöllä ulkona vartioimassa laumaansa.</i></p> <p><i>9 Yhtäkkiä heidän edessään seiso i Herran enkeli, ja Herran kirkkaus ympäröi heidät. Pelko valtasi paimenet, 10 mutta enkeli sanoi heille: "Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle.</i></p> <p><i>11 Tänäpä on teille Daavidin kaupungissa syntynyt Vapahtaja. Hän on Kristus, Herra.</i></p> <p><i>12 Tämä on merkinä teille: te löydätte lapsen, joka makaa kapaloituna seimessä."</i></p> <p><i>13 Ja samalla hetkellä oli enkelin ympärillä suuri taivaallinen sotajoukko, joka ylisti Jumalaa sanoen:</i></p> <p><i>14 -- Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa.</i></p> <p><i>15 Kun enkelit olivat menneet takaisin taivaaseen, paimenet sanoivat toisilleen: "Nyt Betlehemiin! Siellä me näemme sen, mitä on tapahtunut, sen, minkä Herra meille ilmoitti."</i></p> <p><i>16 He lähtivät kiireesti ja löysivät Marian ja Joosefin ja lapsen, joka makasi seimessä.</i></p> <p><i>17 Tämän nähdessään he kertoivat, mitä heille oli lapsesta sanottu.</i></p> <p><i>18 Kaikki, jotka kuulivat paimenten sanat, olivat ihmeissään.</i></p> <p><i>19 Mutta Maria kätki sydämeensä kaiken, mitä oli tapahtunut, ja tutkisteli sitä.</i></p> <p><i>20 Paimenet palasivat kiittäen ja ylistäen Jumalaa siitä, mitä olivat kuulleet ja nähneet. Kaikki oli juuri niin kuin heille oli sanottu.</i></p>	<p>Nainen ja mies ovat kotonaan. Mies ottaa raamatun ja lukee siitä ensimmäiset viisi jaetta, jonka jälkeen laulaa naiselle evankeliumitekstistä</p> <p>Mary's Boy Child</p> <p>Christmas Lullaby</p> <p>Nainen samaistuu kertomuksen Mariaan, sillä myös hän on raskaana. Laulussa nainen pohtii omaa paikkaansa Jumalan Valtakunnan työssä.</p> <p>Do You Hear What I Hear?</p> <p>Lammas ilmestyy lavalle laulamaan tähdestä ja enkeleistä ja paimen seuraa häntä. Nainen ja mies joutuvat keskelle ensimmäisen joulun tapahtumia</p> <p>Kuului laulu enkelten</p> <p>Lavan takaa alkaa kuulua enkeleiden laulua. Lavalla nainen, mies, lammas ja paimen ihmettelevät mistä ääni tulee, kunnes kaksi enkeliä ilmestyy lavalle.</p> <p>Hark! The Herald Angels Sing</p> <p>Kaikki laulavat enkeleiden ilmoituksen syntyneestä Vapahtajasta</p> <p>Joy to the World</p> <p>Tämän laulun aikana nainen tulee lavalle Jeesus-lapsen kanssa ja pistää hänet seimeen. Kaikki iloitsevat ja ylistävät Jeesuksen syntymää.</p> <p>Mary Did You Know?</p> <p>Seimen ääressä. Lammas laulaa ihmetellen naiselle/Marialle tiesikö hän Jeesuksen tulevasta elämästä.</p> <p>Mary Had a Baby</p> <p>Yleisölle kerrotaan tapahtumista - Mariasta, Jeesuksesta ja Seimestä.</p> <p>Go Tell It on the Mountain</p> <p>Lammas, paimen ja enkelit lähtevät kertomaan ilosanomaa Jeesuksesta. Nainen ja mies palaavat olohuoneeseensa ja nyky-päivään ja ihmettelevät kaikkea kokemaansa.</p>
--	--

Taulukko 1. Joulugospelin laulujen sijoittuminen jouluevankeliumiin.

3.5 Palaute

Esityksiä oli yhteensä viisi Salpauksen eri koulutusaloilla. Kolmesta esityksestä pyydettiin palautteita: ensimmäisestä, kolmannelta ja neljänneltä. Palautelomakkeessa kysyttiin vastaajan sukupuoli ja ikä sekä oliko esitys katsojan mielestä erinomainen, hyvä vai menettelikö se, mitä hänen mielestään esityksellä haluttiin kertoa, mitä esityksessä oli parasta ja mistä katsoja ei pitänyt. Lisäksi sai vielä vapaasti kommentoida. Tässä muutamia oivaltavia palautteita.

Mitä opiskelijat halusivat esityksellä kertoa?

Jeesuksen syntymän musiikin ilosävelmin. (Nainen, 28)

Jeesus on Jumala ja joulu on taas. (Mies, 25)

Pitävät näyttelemisestä ja haluavat laulaa. (Mies, 18)

Joulun merkityksen. (Nainen)

Parasta esityksessä oli

Esiintyjät; kaikilla oli hyvät äänet ja rohkeasti esiintyivät ja esitys oli hauska. (Nainen)

Laulut ja niiden sanoitukset. Englanniksi laulut olivat hyviä! (Mies, 21)

Rumpali, joka soitti bongorumpuja. (Nainen, 16)

Mun mielestä ne englannin kieliset laulut olivat tosi hyviä ja se poro oli mahtava. (Mies, 18)

Alku oli hyvä, oli kivaa kun oli yhdistetty musiikkia ja puhetta tarinan eteenpäinviemisessä. Lammas oli ihana. (Nainen, 20)

Naiset. (Mies, 16)

Esityksessä en pitänyt

Lopussa esitys alkoi toistaa itseään. (Nainen, 20)

Vähän ehkä liikaa Jeesusta. (Nainen)

Kun koko ajan laulettiin enkä tajunnut paljoa, liian pitkä. (Nainen, 16)

Liika gospel-meininki, "teennäisyys" paisto läpi. (Nainen, 26)

Pelkkiä Jeesus-lauluja, ei normeja joulu-lauluja. (Mies, 18)

Muuta?*Ei. (Mies, 18)**Hieno esitys katsoisin uudelleenkin. (Mies, 17)**Tanssia olisi voinut olla enemmän. (Nainen, 20)**Harmi, kun esiintymistilat oli ihan hanurista! (Nainen, 28)**Miksi pakollinen? (Mies, 25)**Hyvä, voisin katsoa uudelleen mutta eri aihe. (Mies, 18)*

Vastauksia tuli yhteensä 112. Vastaajista kolmentoista mielestä esitys menetteli, 66:n mielestä esitys oli hyvä ja 33:n mielestä esitys oli erinomainen.

Palautteet yllättivät minut positiivisesti rehellisyydellään ja syvällisyydellään. Suurin osa katsojista oli ymmärtänyt, mitä esityksellä haluttiin sanoa. Negatiiviset palautteet johtuivat pääosin siitä, ettei oppilas ollut ymmärtänyt englantia tai ei ollut nähnyt lavalle. Oppilaitospastori Riku Suokas sanoikin hyvin keskustellessamme asiasta, että ymmärrys koostuu näkemisestä ja kuulemisesta. Englannin kieli olikin suurin mielipiteitä jakava asia – joidenkin mielestä oli hyvä, että lauloimme englanniksi, kun taas toiset moittivat sitä, etteivät olleet ymmärtäneet mitään.

Palautteissa tuli myös paljon hyviä ideoita ja kritiikkiä. Esityksessä pidettiin laulajien äänistä, ja erityisen vaikutuksen teki lammas, jota luultiin myös aasiksi ja poroksi. Myös laulut ja bändi saivat positiivista palautetta, jotkut myös kehuivat tunnelmaa ja näyttelijöiden iloisuutta ja energisyyttä. Hieman erimielisyyttä aiheutti myös tanssi – osa ei pitänyt siitä, kun taas jossain lomakkeessa tanssia toivottiin lisää. Pääosin asiat, joista esityksessä ei ollut pidetty, olivat äänentoiston pätkiminen, lavastus ja vaatteet. Puvustusta olisin voinut miettiä pidemmälle, sillä lammasta ei aina tunnistettu, ja yhdessä palautteessa sanottiin enkelin mekon näyttäneen yöpuvulta. Joidenkin mielestä esityksessä oli myös liikaa toistoa lopussa ja laulu ei aina kuulunut bändin yli.

Koen, että pääsin esityksessä tavoitteeseeni. Mielestäni onnistuin suunnittelemaan esityksen ikäryhmälle sopivaksi niin, että mielenkiinto säilyi ja tilaajana seura-

kunnan oppilaitospastorit olivat tyytyväisiä ja sanoivat saaneensa sen, mitä toivoivatkin. Yleisö ymmärsi, mitä halusin esityksellä sanoa, se tuli ilmi lähes jokaisesta palautteesta. Esiintyjänä tuntui hyvältä olla lavalla, kun yleisö oli keskittynyt ja kiinnostunut. Ohjaajana hieman jännitin esityksen vastaanottoa, ja olin todella helpottunut, kun yleisö nauroi ja eli mukana tapahtumien kulussa. Oma epävarmuuteni ohjaajana oli turhaa, sillä monet ideani olivat toimivia ja muiden esiintyjien ideat täydensivät kokonaisuutta. Oivalsin, ettei minun yksin tarvitse ajatella ja hallita kaikkea, vaan voin luottaa muiden esiintyjien ottavan vastuuta kysymällä ja ehdottamalla.

Hieman hankalalta tuntui olla samalla ohjaajana ja näytellä lavalla, sillä en päässyt näkemään, miltä esitys näytti ulospäin. Myöhemmin nähdessäni tallenteen esityksestä huomasin pieniä asioita, joita olisin halunnut ohjata lisää tai muokata, mutta joita en ollut harjoittellessa huomannut. Tämä olisi varmasti myös helpottanut muita esiintyjä. Eräässä palautteessa huomautettiin riettaasti tanssivista enkeleistä, ja olin hieman järkyttynyt tästä, sillä en ollut huomannut mitään sellaista, eivätkä enkeleiden esittäjät kokeneet tanssineensa mitenkään riettaasti. Se oli kuitenkin vain yhden ihmisen mielipide, ja monet olivat pitäneet tansseista. Raamatun aiheet ovat hyvin herkkiä eikä ole mitenkään ennenkuulumatonta, että tällaisia reaktioita syntyy. Tärkeältä tuntui, että esiintyjillä tuntui olevan hauskaa lavalla, ainakin minulla oli. Tärkeintä on kuitenkin ollut se, että saimme kertoa sadoille ihmisille Jeesuksen syntymästä. Toivon, että katsojat ovat voineet kokea jotain siitä Jumalan valon heijastuksesta, josta Björkman puhuu kirjassaan *Kadonneet askeleet*.

4 POHDISKELUA

Muutamassa palautteessa sanottiin esityksen olleen moderni joulukuvaelma tai nuorekas versio jouluevankeliumista. Mietin, mitkä asiat tekevät esityksestä nuorekkaan tai modernin? Johtuuko se nuorista esiintyjistä tai erilaisesta musiikista? Perinteiset joulunäytelmät tai -kuvaelmat ovat hartaita ja noudattavat perinteisen näytelmän kaavaa. Niissä käytettävä musiikki on suomalaista joulumusiikkia ja esityspaikka usein kirkko tai seurakunnan tilat. Kohderyhmänä ovat perheet, kun taas Joulugospelissa katsojat olivat ammattikouluopiskelijoita. Joulugospelissa käytetty amerikkalainen menevä gospel-musiikki on hyvin kaukana suomalaisesta jäykähköstä kirkkomusiikista. Kenties nuorekkuutta toivat myös huumori ja tanssi. On erilaisia tapoja lähestyä Raamatun sanaa, kun luodaan esitystä: Sana voi olla taustalla vaikuttamassa, inspiroimassa, siihen voi tuoda ulkoisia elementtejä kuitenkin muuttamatta sisältöä, tai voi tehdä Sanasta oman tulkinnan ja näin kenties muokata sen sanomaa. Joulugospelissa ei suoraan lainattu Raamattua kuin muutamassa kohdassa, mutta pyrin valitsemaan sellaiset laulut, jotka kertovat evankeliumin tapahtumat.

Joulugospelissa opin esityksen valmistelemisesta paljon. Olen ollut monessa produktiossa esiintyjänä, mutta prosessin näkee aivan eri tavalla, kun on itse suunnittelemassa ja ohjaamassa alusta asti. Mielenkiintoista oli myös tutkia ja pohtia Raamattua uudelta kannalta, mitä olen saanut tehdä myös tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani. Olen saanut oppia sen, kuinka esitys lähtee pienistä versoista ja kasvaa hiljalleen, se ei ole heti valmis paketti. Opin myös luottamaan omiin näkemyksiini, ja tajusin, että joistain asioista täytyy luopua harjoitusprosessissa, jos ne eivät toimi, vaikka ne olisivat kuinka rakkaita ideoita. Oli myös rikkautta työskennellä erilaisten ihmisten kanssa, vaikka välillä tämä aiheutti paljon stressiä. Kärsivällisyyttä on hyvä opetella, ja ehkä hieman opinkin.

Traditiot ovat mielestäni tärkeitä, ja iloitsen siitä, että Suomessa on pitkät perinteet kirkkodraamassa ja sitä tehdään yhä. Suomessa on kuitenkin nousussa uuden sukupolven liikehdintää seurakuntaelämässä, ja siitä kertovat monet uudenlaiset messut, kuten metallimessu ja Agricola-messu. Joidenkin mielestä tanssi ei vielä-kään kuulu kirkkoon, mutta jumalanpalveluksiinkin on jo tuotu tanssia. Itse olen kerran ollut esiintymässä jumalanpalveluksessa, jossa saarna toteutettiin improvi-

saation keinoin. On monenlaisia mielipiteitä, ja uudistukset jakavat ihmisiä eri leireihin, mutta mielestäni on tärkeintä, että voi toteuttaa omia intohimojaan ja unelmiaan Jumalan kunniaksi. Jos joku haluaa palvella Jumalaa istumalla hiljaa kirkossa, istukoon. Jos joku tahtoo tanssia, tanssikoon. Olen iloinen, että vallalla on hyväksymisen ilmapiiri, jossa otetaan huomioon ihmisten erilaisuus.

Huolta herättää kuitenkin liian suuri innostus uudistaa jumalanpalveluksia ja kirkonmenoja, uudistetaan niin paljon, että Raamattu jää syrjään. Mielestäni kirkon tehtävänä ei ole mukautua yhteiskunnan muutoksiin, vaan pysyä uskollisena perustukselleen, Raamatulle. Sama pätee kirkkodraamaan ja Raamattuun pohjautuviin näytelmiin ja musiikkiteatteriin. Ehkä sen takia monet musikaalit, kuten esimerkkinä ollut *Jesus Christ Superstar*, herättävät epäilyksiä – halutaan tehdä jostain niin uutta, ettei anneta enää sijaa vanhalle. En kuitenkaan ole päätenyt ratkaisuun omalta kohdaltani, onko *Jesus Christ Superstar* -musikaali mielestäni hyväksyttävä vai ei. Uudistamisessa ja muokkaamisessa, nykypäivään tuomisessa ja kritisoimisessa ei ole mitään vikaa, kunhan ei muuteta Raamatun sanaa. Siinä menee mielestäni raja. Kaskisen mukaan Sanaa ei pidä tulkita omaan suuntaansa, vaan esittää se niin kuin se Raamatussa on. Tämä on mielestäni oikea tapa, kun tehdään näytelmää Raamatun kertomuksesta. Olen huomannut Raamattukylässä, että Raamattu-näytelmät herättävät monia tunteita puolesta ja vastaan. Joidenkin mielestä on hyvä, kun tulee jokin uusi näkökulma, ja jotkut suuttuvat siitä, ettei näytelmä kuvannut Raamatun kohtaa niin kuin se yleensä kuvataan. Mielestäni on hienoa, että Raamatun kertomuksia tuodaan myös nykypäivään, uudistetaan. Jumalalta saattaakin tulla näytelmässä tekstiviesti. Sanaa voidaan esittää myös musiikin ja tanssin keinoin. Tärkeintä kuitenkin on, että tarinan ydinsanoma ei muutu, vaikka kaikki muu vaihtuisi.

Olen jo kauan sitten todennut haluavani tehdä hengellistä työtä ja myös sen takia minulle oli tärkeää saada olla tekemässä Joulugospelia. Kaskinen kertoo kutsumuksen olevan tärkeä asia itselleen, ja se on syy, miksi hän on ollut kirjailijana jo yli kolmenkymmenen vuoden ajan. Hän myös kokee kirjoittamisen mielekkäänä ja oleellisena osana elämäänsä. Minulle musiikki ja tanssi ovat olleet osa elämää jo pienestä pitäen. Koen myös vahvasti kutsumusta musiikin ja teatterin käyttämiseen hengellisessä työssä. Kaskisen tarinassa on jotain kovin tuttua, hän sanoi huomanneensa yhtäkkiä, että tekeekin kirjailijan töitä ammatikseen, vaikka oli

aina odottanut löytävänsä ”oikeita töitä”. En itse ole aktiivisesti halunnut ja pyrkinyt musiikkiteatterialalle, olen vain tavallaan ajautunut siihen. Kaskisen sanat tuovat kuitenkin lohtua, sillä olen itsekin aina odottanut niitä oikeita töitä. Vaatii rohkeutta seurata sydäntään, ja ihailen Kaskista siitä, että hän on niin tehnyt. Koen myös olevani oikealla paikalla tässä, missä juuri olen. Tiedän, että on etuoikeus saada tehdä teatteria kristillisellä kentällä, jossa on vielä paljon kehitettävää.

Ensimmäisessä kirjassaan *Valkoista valoa* Björkman kertoo rukoilevansa näyttämöllä ja pyhittävänsä näin työnsä (Björkman 2007, 112, 114). Työn teatterissakin voi siis pyhittää, oli rooli mikä vain. Se tuntuu oikealta tavalta antaa lahjansa Herran käyttöön teatterin lavalla. En kuitenkaan itse kykene esittämään roolia tai laulamaan laulua, jos koen sen pilkkaavan Jumalaa. Olen tällä tavalla ehkä turhan tarkka, sillä yksikin vääränlainen sana laulussa saa minut hylkäämään sen. Björkman on kuitenkin minulle kristityn näyttelijän esikuva. Myös minulle rukous kuuluu esityksiin, ennen ja jälkeen, kuten Björkmanillakin. Kristitty ihminen siis kykenee työskentelemään maallisessa teatterissa. Teatterin maailma on kuitenkin aika raju, joku sanoikin, että tuskin missään muussa työpaikassa kiroillaan yhtä paljon. Oman ymmärrykseni mukaan näyttelijäntyö on lapsenomaiseksi tulemista, sillä lapsi pystyy avoimesti näyttämään kaikki tunteensa välittämättä siitä, mitä muut ajattelevat. Myös Jeesus asetti lapsen esikuvaksi (Luuk. 18:17). Björkman kertoo ymmärtäneensä, etteivät luovuus ja Kristus sulje toisiaan pois ja että luominen ja luovuus itsessään vastustavat meistä löytyviä tuhoavia voimia (Björkman 2007, 73). Tämä ajatus on antanut minulle syyn tehdä teatteria. Mielestäni tämä ei kuitenkaan päde kaikkiin näytelmiin tai musikaaleihin. Koen paikkani olevan kristillisessä teatterissa, jossa voin avoimesti olla se, joka olen, ja tuoda arvomaailmani mukaan esityksiin siellä, missä voidaan ja halutaan tuoda esiin valoa, ei pimeyttä.

Toivon, että tulevaisuudessa saan vielä tehdä samantyyppisiä esityksiä. Olen pitkään halunnut tehdä myös lauluiltaa Raamatun henkilöiden pohjalta. Nyt tiedän, että pystyn rakentamaan esityksen ja toteuttamaan sen, kun vain ryhdyn työhön. Aiheitakin on Raamatussa vaikka kuinka paljon.

LÄHTEET

Björkman, H.-P. 2007. Valkoista valoa. Helsinki: Kirjapaja.

Björkman, H.-P. 2011. Kadonneet askeleet. Matkoja aikaan ja taiteeseen. Helsinki: Kirjapaja.

Ikola, O. 1992. Raamatun vaikutus kirjasuomeen. Teoksessa: Biblia 350: suomalainen Raamattu ja Suomen kulttuuri. Toim. J. Nuorteva. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kinnunen-Riipinen, L. 2000. Kirkkoteatterin kiirastuli. Helsinki: Suomen Lähetysseura ry.

Nuorteva, J. (toim.). 1992. Biblia 350: suomalainen Raamattu ja Suomen kulttuuri. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Nyman H. 2005. Evankeliumi ja sen julistaminen tänään. Teoksessa: Trendi, brändi ja evankeliumi. Toim. K. Vaismaa. Helsinki: Karas-Sana Oy.

Raamattu, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kotimaa-Yhtiöt OY/Kirjapaja.

Thurén, L. 2012. Nyt lukemaan Raamattua!. Sana-lehti 3/2012.

Villa, J. 2011. Hannu-Pekka Björkman ja maisemaan kätkeyty Jumala. Sana-lehti 40/2011.

Villa, J. 2010. Teatterikin on uskon asia. Sana-lehti 39/2010.

Vivamon Raamattukylän asiakastilasto 2011. Julkaisematon asiakastilasto. Saatavissa Vivamon Raamattukylän toimistosta.

Internet-lähteet:

Etelä-Suomen sanomien Internet-sivusto. [viitattu 27.4.2012]. Saatavissa: <http://www.ess.fi/?article=353453>

Oberammergaun pääsiäisnäytelmän Internet-sivusto. [viitattu 28.3.2012]. Saatavissa: <http://www.passionplay-oberammergau.com/>

Piplia-seuran Internet-sivusto. [viitattu 28.3.2012]. Saatavissa:
<http://www.piplia.fi/fi/ajankohtaista/uutisia/index/10.16.194.20/raamattu-tai-raamatunosa-julkaistu-2527-kielella/>

Teatterihistorian Internet-sivusto. [viitattu 28.3.2012]. Saatavissa:
www.theatrehistory.com/medieval

Ylen Internet-sivusto. [viitattu 28.3.2012]. Saatavissa:
http://yle.fi/alueet/lahti/2011/11/paasiaisen_karsimystien_naytelma_halutaan_lahteen_3053513.html

LIITTEET

GETHSEMANE (I ONLY WANT TO SAY)

I only want to say,
If there is a way,
Take this cup away from me
For I don't want to taste its poison.
Feel it burn me,
I have changed.
I'm not as sure, as when we started.
Then, I was inspired.
Now, I'm sad and tired.
Listen, surely I've exceeded expectations,
Tried for three years, seems like thirty.
Could you ask as much from any other man?
But if I die,
See the saga through and do the things you ask of me,
Let them hate me, hit me, hurt me, nail me to their tree.
I'd want to know, I'd want to know, My God,
I'd want to know, I'd want to know, My God,
Want to see, I'd want to see, My God,
Want to see, I'd want to see, My God,
Why I should die.
Would I be more noticed than I ever was before?
Would the things I've said and done matter anymore?
I'd have to know, I'd have to know, my Lord,
Have to know, I'd have to know, my Lord,
Have to see, I'd have to see, my Lord,
Have to see, I'd have to see, my Lord,
If I die what will be my reward?
If I die what will be my reward?
Have to know, I'd have to know, my Lord,
I'd have to know, I'd have to know, my Lord,
Why should I die? Oh why should I die?
Can you show me now that I would not be killed in vain?
Show me just a little of your omnipresent brain.
Show me there's a reason for your wanting me to die.
You're far too keen and where and how, but not so hot on why.
Alright, I'll die!
Just watch me die!
See how I die!
Then I was inspired.
Now, I'm sad and tired.
After all, I've tried for three years, seems like ninety.
Why then am I scared to finish what I started,
What you started - I didn't start it.
God, thy will is hard,
But you hold every card.
I will drink your cup of poison.
Nail me to your cross and break me,
Bleed me, beat me,
Kill me.
Take me, now!
Before I change my mind.

matt. 26:36–46 (1992 käännös)

Jeesus rukoilee Getsemanessa

36 Sitten Jeesus tuli opetuslasten kanssa Getsemane-nimiseen paikkaan ja sanoi heille: "Jääkää te tähän siksi aikaa kun minä käyn tuolla rukoilemassa."

37 Pietarin ja molemmat Sebedeuksen pojat hän otti mukaansa. Murhe alkoi nyt ahdistaa häntä, ja hän joutui tuskan valtaan.

38 Hän sanoi heille: "Olen tuskan vallassa, kuoleman tuskan. Odottakaa tässä ja valvokaa minun kanssani."

39 Hän meni vähän kauemmaksi, heittäytyi kasvoilleen maahan ja rukoili: "Isä, jos se on mahdollista, niin menköön tämä malja minun ohitseni. Mutta ei niin kuin minä tahdon, vaan niin kuin sinä."

40 Hän palasi opetuslasten luo ja tapasi heidät nukkumasta. Silloin hän sanoi Pietarille: "Ettekö te edes hetken vertaa jaksaneet valvoa kanssani?"

41 Valvokaa ja rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen. Tahtoa ihmisellä on, mutta luonto on heikko."

42 Hän meni taas etäämmäksi ja rukoili toistamiseen: "Isä, ellei tämä malja voi mennä ohitseni minun sitä juomatta, niin toteutukoon sinun tahtosi."

43 Palatessaan hän tapasi taas opetuslapset nukkumasta, sillä uni oli alkanut painaa heidän silmiään.

44 Hän jätti heidät siihen, meni taas kauemmaksi ja rukoili kolmannen kerran samoin sanoin.

45 Sitten hän tuli opetuslasten luo ja sanoi heille: "Yhäkö te nukutte ja lepäätte? Hetki on tullut. Ihmisen Poika annetaan syntisten käsiin.

46 Nouskaa, nyt me lähemme! Minun kavaltajani on jo lähellä."

Liite 1. Gethsemane-kappaleen sanat verrattuna Raamatun tekstiin.